
ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ НА МАКРО- ТА МЕЗОРІВНЯХ

УДК 332.1:330.101

Ірина Анатоліївна АЖАМАН

кандидат економічних наук, доцент,
кафедра менеджменту та управління проектами,
Одеська державна академія будівництва та архітектури
вул. Дідріхсона, 4, м. Одеса, 65029, Україна
E-mail: ag_irisya@ukr.net
Телефон: +380673065064

ІНСТИТУЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Ажаман, І. А. Інституційна інфраструктура розвитку промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості [Текст] / Ірина Анатоліївна Ажаман // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 16. – № 1. – С. 22-27. – ISSN 1993-0259.

Анотація

У статті обґрунтовано актуальність дослідження питання, пов'язаного із формуванням інституційної інфраструктури розвитку промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості. Наведено авторське визначення інституційної інфраструктури розвитку промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості як сукупності базисних і спеціальних інститутів і інституцій, а також певної системи взаємовідносин та взаємоузгодженості між ними на державному, регіональному, місцевому рівнях, що дозволить визначати і реалізувати пріоритетні напрями розвитку будівництва в сільській місцевості відповідно до потреб окремих селян, сільських громад, господарюючих суб'єктів та інших суб'єктів, які діють на сільських територіях. Для забезпечення дієвості інституційної інфраструктури розвитку будівництва на селі пропонується її формування проводити у такій послідовності – визначення: мети та системи цілей інституційного забезпечення розвитку будівництва; переліку базових і специфічних інститутів на макро-, мезо-, локальному, мікрорівні; інструментів інституційного забезпечення. Інституційна інфраструктура розвитку будівництва в сільській місцевості повинна виконувати низку функцій, зокрема: регулювальну, обмежувальну, інформаційну, імплементаційну, організаційну, інтеграційну та адаптивну.

Ключові слова: інституційна інфраструктура; інституційне забезпечення; сільська місцевість; промислове і цивільне будівництво; функції; інститути; інституції.

Ирина Анатольевна АЖАМАН

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНАЯ ИНФРАСТРУКТУРА РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО И ГРАЖДАНСКОГО СТРОИТЕЛЬСТВА В СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ

Аннотация

В статье обоснована актуальность исследования вопроса, связанного с формированием институциональной инфраструктуры развития промышленного и гражданского строительства в сельской местности. Предложено авторское определение институциональной инфраструктуры развития промышленного и гражданского строительства в сельской местности как совокупности базисных и специальных институтов и институций, а также определенной системы взаимоотношений и согласованности между ними на го Дмитро Георгійович Шушпанов сударственном, региональном, местном уровнях, что позволит определять и реализовывать приоритетные направления развития строительства в сельской местности в соответствии с потребностями отдельных сельских жителей,

© Ірина Анатоліївна Ажаман, 2014

сельских общин, хозяйствующих субъектов и других субъектов, действующих на сельских территориях. Для обеспечения действенности институциональной инфраструктуры развития строительства на селе предлагается ее формирование проводить в такой последовательности – определение: цели и системы целей институционального обеспечения развития строительства; перечня базовых и специфических институтов на макро-, мезо-, локальном, микро- уровнях; инструментов институционального обеспечения. Институциональная инфраструктура развития строительства в сельской местности должна выполнять ряд функций, в частности: регулирующую, ограничивающую, информационную, имплементационную, организационную, интеграционную и адаптивную.

Ключевые слова: институциональная инфраструктура; институциональное обеспечение; сельская местность; промышленное и гражданское строительство; функции; институты; институции.

Iryna Anatoliivna AZHAMAN

PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Management and Projects Management,
Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture,
Didrihson str., 4, Odessa, 65029, Ukraine
E-mail: ag_irisya@ukr.net
Phone: +380673065064

INSTITUTIONAL INFRASTRUCTURE OF DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL AND CIVIL BUILDING IN RURAL AREAS

Abstract

The relevance of research of the question which is associated with the formation of the institutional infrastructure of industrial and civil building in rural areas is grounded in the article. It has been shown the author's definition of the institutional infrastructure of industrial and civil building in rural areas as a combination of basic and specialized institutes and institutions as well as a system of relations and coherence between national, regional and local levels that will identify and implement priority directions of development in rural areas according to the needs of individual farmers, rural communities, business entities and other entities that operate in rural areas. To ensure the effectiveness of the institutional infrastructure building in rural areas it is proposed to conduct its formation in such order - definition: the purpose and goals of institutional support system of building; list of basic and specific institutions at the macro, meso, local, micro level; instruments of institutional support. Institutional infrastructure of building development in rural areas must fulfill a number of functions, including: regulation, restrictive, information, implementing, organizing, adaptive and integration one.

Keywords: institutional infrastructure; institutional framework; rural areas; industrial and civil building; the function; institutes; institutions.

JEL classification: L740, O018, R220

Вступ

Умовою ефективного розвитку промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості є відповідне інституційне забезпечення, яке повинне досягти компромісу між інтересами сільських територій і загальнодержавними цілями і програмами. Інтереси сільських територій полягають насамперед у створенні умов для життєдіяльності людини, раціональної організації виробничо-комерційної діяльності сільських господарюючих суб'єктів тощо.

Для сільської місцевості загалом та аграрної галузі зокрема властивою є неефективність діяльності окремих інститутів, що визначає необхідність вирішення зазначеної проблеми. Нагальними є дослідження стану та визначення напрямів посилення взаємодії між державними, місцевими органами, суспільними організаціями та іншими представниками сільської місцевості в напрямі пошуку шляхів розвитку сільських територій. Для розв'язання таких завдань необхідно створення ефективної інституційної інфраструктури, здатної забезпечити розвиток промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості.

Теоретичні аспекти інституційної інфраструктури, її сутність розглядали такі вчені, як Жилінська О., Костирко І. Г., Коюда О. П., Носова С. С. [1-4]. Значення інституційної інфраструктури в розвитку регіонів досліджували Берегой Т., Лендъел М. та інші [5-6]. Підкреслюючи вагомість таких досліджень, звернемо увагу на відсутність ґрунтовних напрацювань щодо вирішення проблеми інституційного забезпечення

розвитку промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості як одного з шляхів задоволення потреб і підвищення рівня добробуту мешканців села та стимулювання діяльності сільських господарюючих суб'єктів.

Мета статті та завдання

Враховуючи вищезазначене, метою статті ми визначили дослідження інституційної інфраструктури щодо розвитку промислового та цивільного будівництва, окреслення її функцій та складу.

Виклад основного матеріалу дослідження

Інституційна інфраструктура виступає в ролі фундаменту, базису, який через сукупність інститутів і інституцій формує систему економічних і соціальних відносин, які виникають у процесі розвитку будівництва промислових і цивільних споруд у сільській місцевості. Інституційна інфраструктура повинна забезпечувати встановлення певних рамок, у яких відбуватиметься взаємодія між учасниками процесу розвитку будівництва на селі.

Інституційну інфраструктуру можливо розглядати як інституційне середовище, що сприятиме розвитку будівництва на селі на засадах сприяння вирішенню суспільних проблем щодо якісних параметрів життя селян, ефективності агровиробництва, зберігання, транспортування сільськогосподарської продукції, її збуту та доведення до кінцевого споживача.

Вивчення наукових розробок вітчизняних та зарубіжних вчених щодо сутності та тлумачення інституційної інфраструктури не дало можливості встановити єдиного підходу до її визначення. Так Носова С. С. трактує її як сукупність інститутів, необхідних для управління економікою та суспільним життям [3]. Костирко І. Г. і Тимофіїв С. В. розглядають інституційну інфраструктуру як складову економічного механізму, комплекс базових і комплементарних інститутів, а також інституцій як носіїв їхніх функцій, який визначає характер взаємодії економічних агентів у економічному середовищі та в межах якого така взаємодія відбувається [4].

Проте такі тлумачення, на нашу думку, не відображають повною мірою значення інституційної інфраструктури та її роль забезпечення розвитку будівництва на селі. Тому нами пропонується визначати *інституційну інфраструктуру* щодо розвитку промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості як сукупність базисних і спеціальних інститутів та інституцій, а також певну систему взаємовідносин та взаємоузгодженості між останніми на державному, регіональному та місцевому рівнях, що дозволяють визначати та реалізувати пріоритетні напрями розвитку будівництва в сільській місцевості у відповідності до потреб окремих селян, сільських громад, господарюючих суб'єктів та інших суб'єктів, які діють на сільських територіях. Ми вважаємо за необхідне підкреслити саме наявність взаємозв'язків та взаємоузгодженості між інститутами на різних рівнях та їх спрямованість на вирішення суспільних проблем на селі та задоволення потреб сільських суб'єктів.

Для забезпечення дієвості інституційної інфраструктури щодо розвитку будівництва на селі її створення повинно проходити за наступними етапами.

Перший етап передбачає визначення мети та системи цілей інституційного забезпечення розвитку будівництва в сільській місцевості з урахуванням її особливостей і характерних рис, наявних тенденцій та досягнутого рівня виробництва, соціально-культурного забезпечення, добробуту громади тощо. Такі цілі повинні якнайкраще відображати прагнення та потреби сільських господарюючих суб'єктів та сільських мешканців щодо розбудови та покращення стану житлово-комунального господарства, освіти, культури, транспорту, зв'язку, охорони здоров'я.

Другий етап передбачає визначення переліку базових та специфічних інститутів на макро-, мезо-, локальному та мікрорівні, які здатні забезпечити умови для розв'язання проблем щодо розвитку будівництва в сільській місцевості певного регіону. Також цей етап передбачає визначення чіткої взаємодії, відповідальності, підпорядкованості та системи погодження і координації в процесі прийняття рішень щодо розвитку будівництва в сільській місцевості.

Третій етап містить визначення інструментів інституційного забезпечення, які будуть використовуватися базовими і спеціальними інститутами в процесі вирішення завдань щодо розвитку промислового та цивільного будівництва на сільських територіях.

У загальному вигляді інституційна інфраструктура щодо розвитку промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості повинна мати наступний вигляд – рисунок 1.

Зауважимо, що на даний момент існуюча інституційна інфраструктура здійснює вплив на розвиток промислового та цивільного будівництва на селі лише частково – через систему базових інститутів та інституцій. Щодо спеціальних інститутів, то в Україні є Міністерство регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України та Міністерство аграрної політики та продовольства України, які мають вплив на розвиток сільської місцевості та будівництво об'єктів виробничого та цивільного призначення. Проте для вирішення питань підвищення рівня благополуччя сільського населення, створення умов для ефективної виробничо-господарської діяльності сільських господарюючих суб'єктів такий вплив є

недостатнім. Також зазначимо, що до складу комітетів ВРУ входить Комітет з питань будівництва, містобудування, житлово-комунального господарства та регіональної політики. Є відповідні органи і на регіональному рівні. Але між існуючими спеціальними інститутами, які мають можливість впливати на розвиток будівництва в сільській місцевості немає чіткої взаємодії і взаємоузгодженості, їх вплив не має систематичного та вузькоспрямованого характеру. У зв'язку з цим нами пропонується створення *Агентств розвитку промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості регіону*, які виконуватимуть функції щодо стимулювання розвитку будівництва на селі шляхом: інформаційно-консультаційного забезпечення потенціальних забудовників; підтримки їх інтересів в органах державної влади та місцевого самоврядування; формування інвестиційно-інноваційної складової розвитку будівництва в сільській місцевості.

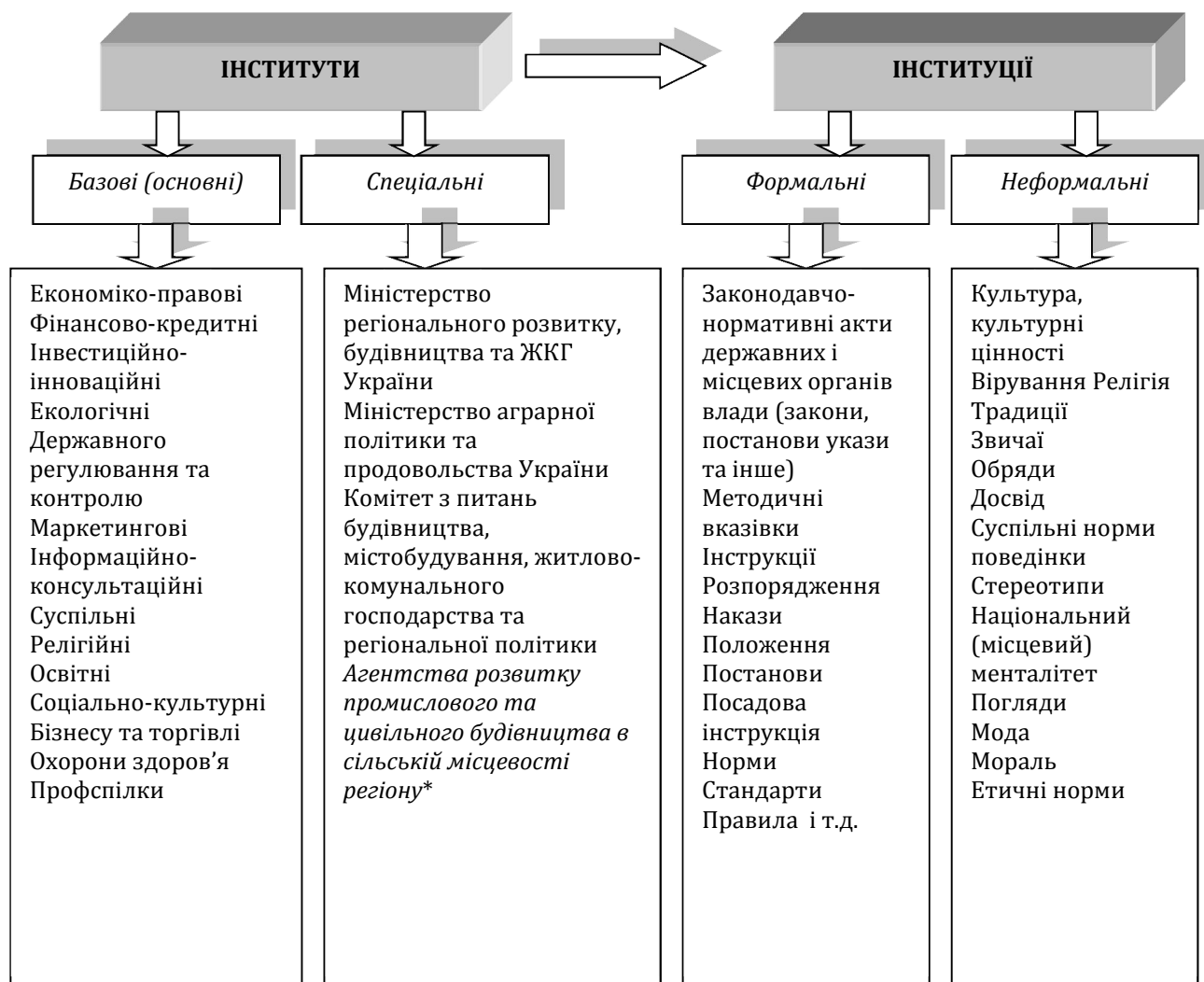

Рис. 1. Основні інститути та інституції, що визначають розвиток промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості

* - пропозиція автора

Інституційна інфраструктура для забезпечення раціонального та ефективного розвитку будівництва в сільській місцевості повинна виконувати низку функцій, серед яких:

- регульовальна – забезпечувати регулювання економічних та соціальних взаємовідносин, які виникають у процесах, починаючи із встановлення пріоритетних напрямів розвитку будівництва та закінчуючи механізмами введення в експлуатацію, використання та обслуговування об'єктів будівництва між суб'єктами таких відносин на місцевому та державному рівнях на засадах задоволення потреб та вимог як представників певних сільських територій, так і державних програм розвитку загалом;
- обмежувальна – встановлення норм, нормативів, а також «правил гри», реалізація яких дозволить досягти цілей не тільки окремим суб'єктам сільських територій, а й суспільних цілей на місцевому та державному рівнях;

- інформаційна – забезпечення нормативною, довідковою та іншими видами інформації сільських господарюючих суб'єктів щодо особливостей, правил організації взаємодії в процесі розвитку будівництва на селі;
- координувальна – спрямована на встановлення взаємодії та взаємоузгодженості всіх учасників процесу розвитку будівництва на сільських територіях;
- імплементаційна – створення механізмів дії на сільські господарюючі суб'єкти з метою дотримання останніми норм та «правил гри» в процесі розвитку будівельної діяльності на сільських територіях;
- організаційна – забезпечення загальних умов, що уможливають та стимулюють розвиток промислового та цивільного будівництва на селі на засадах інноваційності, ефективності, екологічності, відповідності потребам як окремих сільських мешканців та громад, так і загальнодержавних потреб;
- інтеграційна – сприяння об'єднанню, взаємодії та налагодженню тісних взаємозв'язків сільських господарюючих суб'єктів у процесі розвитку будівництва в сільській місцевості;
- адаптивна – передбачає створення через систему формальних і неформальних інституцій, які встановлюються базисними та спеціальними інститутами, можливостей щодо швидкої адаптації учасників будівельної діяльності до змінних умов зовнішнього середовища, зокрема щодо впровадження інноваційних технологій та матеріалів, потреб і вимог замовників продукту будівельної діяльності тощо.

Для того, щоб забезпечити ефективність та дієвість інституційної інфраструктури щодо розвитку будівництва на селі, вона повинна відповідати наступним критеріям:

- мета та система цілей інституційної інфраструктури повинні відповідати загальним цілям розвитку будівництва, а саме: створенню умов для підвищення рівня життя та благополуччя сільських мешканців, а також ефективності діяльності сільських господарюючих суб'єктів, що впливатиме на покращення іміджу сільських територій як таких, що забезпечують вагомий внесок у формування стабільності та процвітання держави;
- економічність. У цьому випадку звертається увага на витрати часу, що необхідні для проходження погоджувальних процедур, прийняття рішень щодо реалізації окремих проектів з будівництва споруд промислового та цивільного будівництва на селі. Не менш важливе значення мають сукупні витрати, необхідні на організацію роботи певних інститутів, їх утримання та управління ними;
- враховуючи пострадянський досвід, а також сучасні особливості діяльності державних та суспільних установ, а саме: високий рівень бюрократизації, корупції, великі витрати часу на отримання погоджень та іншого, ефективність сучасної інституційної інфраструктури також пропонується визначати оперативністю, стилем поведінки та необхідністю застосування «додаткових стимулів» у процесі розробки та реалізації будівельних проектів у сільській місцевості;

Узагальнювальними критеріями ефективності інституційної інфраструктури щодо розвитку будівництва в сільській місцевості є позитивна тенденція до зростання рівня добробуту сільських мешканців; підвищення ефективності виробництва сільських господарюючих суб'єктів; зростання рівня безпеки, надійності, екологічності, економічності як процесу будівництва, так і готових споруд; підвищення стабільності та впорядкованості взаємовідносин.

Висновки та перспективи подальших розвідок

На основі проведених досліджень нами були зроблені наступні узагальнення. Для ефективного розвитку промислового та цивільного будівництва у сільській місцевості необхідне формування дієвої інституційної інфраструктури, яка міститиме систему базових і спеціальних інститутів та формальних і неформальних інституцій. Для забезпечення дієвості інституційної інфраструктури розвитку будівництва на селі пропонується її формування проводити за визначеними в роботі етапами. Інституційна інфраструктура розвитку будівництва в сільській місцевості повинна виконувати низку функцій, зокрема: регульовальну, обмежувальну, інформаційну, імплементаційну, організаційну, інтеграційну та адаптивну.

Список літератури

1. Жилінська, О. Інституційний підхід у дослідженні проблеми інноваційного розвитку / О. Жилінська, Д. Коломоєць // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2008. – №100. – С.68-70
2. Коюда, О.П. Інституційний підхід до формування інноваційних систем на регіональному рівні / О. П. Коюда // Вісник СумДУ, Серія «Економіка». - 2012. - №4. - С. 140-149
3. Носова, С. С. Инфраструктура: определение и специфические признаки [Електронний ресурс] / С. С. Носова - М.: 2008. - 383 с.– Режим доступу: <http://yourlib.net/content/view/13589/158/>.
4. Костирко, І. Г. Досконалість інституційної інфраструктури та її оцінка: теоретичний аспект / І. Г. Костирко, С. В. Тимофіїв // Економіка АПК. – 2014. - №2. – С.81-86.

-
5. Берегой, Т. Інституційна інфраструктура реалізації державної регіональної політики України [Електронний ресурс] / Т. Берегой // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2010. - №1(4) - Режим доступу до журн.: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01\(4\)/10btarpu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01(4)/10btarpu.pdf)
 6. Лендель, М. Нові механізми регіонального розвитку в Європі [Електронний ресурс] / М. Лендель // Регіональні студії – 2001. - Випуск 1. - С. 18-28. - Режим доступу до журн.: <http://www.univ.uzhgorod.ua/static/ndi/idurr/lendel.doc>.

References

1. Zhylynska, O., Kolomojets, D. (2008). Institutional approach to the study of problems of innovative development [Instytutsiynny pidkhdid u doslidzhenni problemy innovatsiynoho rozvytku]. Bulletin of Kyiv National Taras Shevchenko University. Economics, 100, 68-70.
2. Koyuda, O. P. (2012). Institutional approach to building innovation systems at the regional level [Instytutsiynny pidkhdid do formuvannya innovatsiynnykh system na rehionalnomu rivni]. Bulletin of the SSU Series "Economy", 4, 140-149.
7. Nosova, S. S. (2008) Infrastructure : Definition and spetsyficheskye signs [Ynfrastruktura: opredelenye y spetsyficheskye pryznaky]. – Moskow. Retrieved April 15, 2014, from : <http://yourlib.net/content/view/13589/158/>.
8. Kostyrko, I. H., Tymofiyiv, S. V. (2014). Perfection institutional infrastructure and its evaluation: a theoretical perspective [Doskonalist instytutsiynnoi infrastruktury ta yii otsinka: teoretychnyy aspekt]. Economy APC, 2014, 2, 81–86.
9. Berehoy, T. (2010). Institutional infrastructure of State regional policy in Ukraine [Instytutsiyna infrastruktura realizatsiyi derzhavnoi rehionalnoi polityky Ukrainy]. Public Administration and Local Self-Government, 2010, 1(4). Retrieved April 15, 2014, from : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01\(4\)/10btarpu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01(4)/10btarpu.pdf).
10. Lendel, M. (2001). New mechanisms of regional development in Europe [Novi mekhanizmy rehionalnoho rozvytku v Yevropi]. Regional Studies, 1, 18-28. Retrieved April 15, 2014, from : <http://www.univ.uzhgorod.ua/static/ndi/idurr/lendel.doc>.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2014 р.